

Re-Accredited 'B++' 2.86 CGPA by NAAC

VEER NARMAD SOUTH GUJARAT UNIVERSITY

University Campus, Udhna-Magdalla Road, SURAT - 395 007, Gujarat, India.

વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી

યુનિવર્સિટી કેમ્પસ, ઉદ્ધના-મગદલ્લા રોડ, સુરત - ૩૯૫ ૦૦૭, ગુજરાત, ભારત.

Tel : +91 - 261 - 2227141 to 2227146, Toll Free : 1800 2333 011, Digital Helpline No.- 0261 2388888

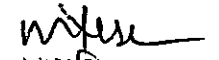
E-mail : info@vnsgu.ac.in, Website : www.vnsgu.ac.in

-: પરિપત્ર :-

યુનિવર્સિટી સંલગ્ન ગ્રામ અભ્યાસ વિદ્યાશાખા હેઠળની તમામ કોલેજોનાં આચાર્યશ્રીઓ તથા વિભાગીય વડાશ્રીને જણાવવાનું કે, શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૨૫-૨૬ થી અમલમાં આવનાર BRS સેમેસ્ટર-૧ નો કોર્ષ આઉટકમ સહિતનો મેજર વિષયોમાં ભારતીય જ્ઞાન પરંપરાનો સમાવેશ કરી પેટાસમિતિ દ્વારા તૈયાર કરેલ અભ્યાસક્રમ ગ્રામ અભ્યાસ વિષયની અભ્યાસ સમિતિની તા.૨૦/૦૬/૨૦૨૫ ની સભાના ઠરાવ ક્રમાંક:૦૨ થી મંજૂર કરી ગ્રામ અભ્યાસ વિદ્યાશાખાને કરેલ ભલામણ ગ્રામ અભ્યાસ વિદ્યાશાખાના અધ્યક્ષશ્રીએ વિદ્યાશાખાની મંજૂરીની અપેક્ષાએ વિદ્યાશાખાવતી ડીનશ્રીએ મંજૂર કરી એકેડેમિક કાઉન્સિલને કરેલ ભલામણ એકેડેમિક કાઉન્સિલની તા.૨૪/૧૨/૨૦૨૪ ની સભાના ઠરાવ ક્રમાંક:૩૫૩ અન્વયે માન.કુલપતિશ્રીને આપેલ સત્તા અંતર્ગત માનનીય કુલપતિશ્રી દ્વારા મંજૂર કરેલ છે. જેનો અમલ કરવા આથી જાણ કરવામાં આવે છે.

બિડાણ: ઉપર મુજબ

ક્રમાંક:ઓથો./પરિપત્ર/સિલેબસ/૧૯૯૩૨/૨૦૨૫
તા. ૨૮/૦૭/૨૦૨૫

કુલસચિવ

પ્રતિ,

- ૧) યુનિવર્સિટી સંલગ્ન ગ્રામ અભ્યાસ વિદ્યાશાખા હેઠળની તમામ કોલેજોનાં આચાર્યશ્રીઓ તથા વિભાગીય વડાશ્રી.
.....આપશ્રીની કોલેજના સંબંધિત શિક્ષકો/વિદ્યાર્થીઓને જાણ કરી અમલ કરવા સારું.
- ૨) ડીનશ્રી, ગ્રામઅભ્યાસ વિદ્યાશાખા,
- ૩) પરીક્ષા નિયામકશ્રી, પરીક્ષા વિભાગ, વીર નર્મદ દ.ગુ.યુનિવર્સિટી, સુરત.
.....તરફ જાણ તેમજ અમલ સારું.

VEER NARMAD SOUTH GUJARAT UNIVERSITY, SURAT
U.G. LEVEL FOUR YEAR COURSES
Faculty of Rural Studies
B.R.S. (BACHELOR OF RURAL STUDIES)
Course Titles in the Mark sheet
Semester - 1

Sr. no	Course Category	Course Code	Show Both Course Titles in the Mark sheet	
			Course Main Title	Course Sub Title
1.	Major - 101	MJ 101	1.Agronomy	Soil Structure – 1
			2. Animal Husbandry	Introduction of Milching Animals
			3.Horticulture & Forestry	Introduction to Horticulture
			4.Rural Extension	General Understanding of Rural Extension
			5.Rural Development and Management	Rural Development Planning
2.	Major –102	MJ 102	1.Agronomy	Soil Structure – 2
			2. Animal Husbandry	Animal Care
			3.Horticulture & Forestry	Forestry-I
			4.Rural Extension	Historical background of Extension and Rural Connectivity
			5.Rural Development and Management	Administration and Management
3.	Minor	ME 101	Indiana Rural Economics	Indiana Rural Economics
4.	Multi. Disci. Course (Any One)	MDC-101/A	1.Farm Management	1.Farm Management
		MDC-101/B	2. Rural Development	2. Rural Development
5.	Ability Enhancement Course	AEC 101	Gujarati language Proficiency and life skills	Gujarati language Proficiency and life skills
6.	Skill Enhancement Course	SEC 101	Computer Application	Computer Application
7.	Value Added Course	VAC (BGP) 101	Bharatiya Gnyan Parampara	Bharatiya Gnyan Parampara

(Signature)

[Subject code for Theory-2509000301010001]

[Subject code for Practical-2509000301010002]

Name of Program and Semester	B.R.S. Semester-1
Course Code	Major Course - MJ 101
Course Title	Agronomy : Soil Structure -1 (ક્ષેત્રવિદ્યા : જમીન સંરચના-1)
Credit	3(Th.) +1(Pr.) = 4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective Form	Academic Year : 2025 -2026
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ જમીનની સંરચના વિશેની વિસ્તૃત જાણકારી પ્રાપ્ત કરે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1.વિદ્યાર્થીઓ વૈદિક કાળની કૃષિથી વાકેફ થાય. 2.વિદ્યાર્થીઓ પૃથ્વીની ઉત્પત્તિ વિશેની સમજ મેળવે. 3.વિદ્યાર્થીઓ જમીન વિશેની સમજ કેળવે. 4.વિદ્યાર્થીઓ જમીનનું ખેતીમાં મહત્વ જાણે.
Course Outcomes અભ્યાસક્રમના પરિણામો	વિદ્યાર્થીને પૃથ્વીની ઉત્પત્તિથી લઇને જમીન સંરચના સુધીનો ખ્યાલ મેળવીને તે અંગેનો દૃષ્ટિકોણ ખીલશે. તેને લીધે તે અંગે વધુ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવાનો પ્રયાસ કરશે.
Pre - requisite પૂર્વજરૂરિયાત	વિદ્યાર્થીઓ ભારતીય વૈદિકકાળની કૃષિ, પૃથ્વીની ઉત્પત્તિથી લઇને જમીનની સંરચના અને જમીનનું ખેતીમાં મહત્વ વગેરેની સમજ કેળવશે. જે અંગેની જાણકારી તેને માટે બહુમૂલ્ય બની રહેશે.
Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ - 1. વૈદિકકાળની કૃષિ : વૈદિકકાળમાં કૃષિ અને તેનું મહત્વ, ઇતિહાસ, કૃષિ-ઋષિ પરંપરાની ખેતી વગેરે. એકમ - 2 પૃથ્વીની ઉત્પત્તિ: પ્રસ્તાવના, પૃથ્વીની ઉત્પત્તિ વિશેની પરિકલ્પનાઓ, પૃથ્વીની વર્તમાન સ્થિતિ, ભૂપૃષ્ઠ અને બંધારણ વગેરે. એકમ - 3 જમીન બનાવતા ખડકો અને ખનીજો: પ્રસ્તાવના, ખડકની વ્યાખ્યા, ખડકના પ્રકાર, તેનું વર્ગીકરણ, ખડક બનાવતી ખનીજો, ગુજરાત રાજ્યની જમીન બનાવતા ખડકો અને ખનીજો, ખનીજોના ગુણધર્મો વગેરે. એકમ - 4 જમીન:પ્રસ્તાવના, જમીનની વ્યાખ્યા, જમીનની રચના, અપક્ષય(ધસારો), અપક્ષયની પ્રક્રિયામાં ભાગ ભજવતા પરિબળો,

મિનિસ્ટ્રી :

	<p>વિવિધ પરિબલોની સંયુક્ત અસર વગેરે.</p> <p>એકમ - 5 જમીન પ્રોફાઇલ:</p> <p>પ્રસ્તાવના, વ્યાખ્યા, પ્રોફાઇલનો અભ્યાસ, સપાટીની જમીન અને તળની જમીન, સપાટીની જમીન અને તળની જમીનનો તફાવત વગેરે.</p> <p>પ્રત્યક્ષકાર્યો:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. પૃથ્વીની ઉત્પત્તિના સંદર્ભે પ્લેનેટોરિયમની મુલાકાત લેવી. 2. ગુજરાત રાજ્યના ખડકો અને ખનીજોની ઓળખ કરાવવી 3. જમીન પ્રોફાઇલનો અભ્યાસ કરવો.
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	<ol style="list-style-type: none"> 1. ઋગ્વેદ 2. આધ્યાત્મિક કૃષિ કા ઝીરો બજેટ (હિન્દી) - સુભાષ પાલેકર 3. જમીન વિજ્ઞાન અને વ્યવસ્થા-શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી અનંડા પ્રકાશન, અમદાવાદ 4. જમીન વિજ્ઞાન અને વ્યવસ્થા - ડો.હસમુખ સુથાર, લોકભારતી-સણોસરા 5. કૃષિ વિજ્ઞાન - ડો.કે.પી પટેલ, ડો.ડી.કે. ડોબરીયા, વી.કે.ગોંડલિયા (એગ્રોઇન્ફોર્મેશનલિસ, આણંદ) 6. પર્યાવરણસાથી- વિકસત સંસ્થા, અમદાવાદ 7. કૃષિ ઇજનેરી - શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી અનંડા પ્રકાશન, અમદાવાદ 8. કૃષિ ગોવિદ્યા માસિક - કૃષિ વિશ્વવિદ્યાલય, આણંદ 9. History of Agriculture in the Indian Subcontinent - Wikipedia
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ:	વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, અવલોકન, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વઅભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ:	<p>Internal Assessment :</p> <p>Internal Assessment : 50 Marks</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. વિકલ્પ પસંદ કરી લખો. (MCQ) (5 Marks) 2. લેખિત કસોટી (20 Marks) 3. હાજરી (5 Marks) 4. સ્વાધ્યાય (05 Marks) 5. પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks) <p>External Assessment : 50 Marks</p> <p>લેખિત કસોટી (35 Marks)</p> <p>પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks)</p>

(મિ. મ. મ.)

[Subject code for Theory-2509000301010003]

[Subject code for Practical-2509000301010004]

Name of Program and Semester	B.R.S. Semester-1
Course Code	Major Course - MJ 101
Course Title	Animal Husbandry :Introduction of Milching Animals (પશુ પાલન : દૂધાળા પશુઓનો પરિચય)
Credit	3(Th.) +1(Pr.) = 4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks Per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓવગેરે)
Effective Form	Academic Year : 2025 -2026
Purpose Of Course (વિષયનીજરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ ગાયનું મહત્વ અને ગાયોની વિવિધ ઓલાદો વિશે જાણકારી પ્રાપ્ત કરે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1. વિદ્યાર્થી વેદ અને પુરાણોમાં ગાયના મહત્વ વિશે સમજે. 2. વિદ્યાર્થી ભારતના અર્થતંત્રમાં પશુપાલનનું મહત્વ સમજે. 3. વિદ્યાર્થી ભારતીય અને વિદેશી ગાયોની ઓલાદ વચ્ચેનો તફાવત જાણે સમજે. 4. વિદ્યાર્થી ભારતના દૂધ ઉત્પાદનમાં ભેંસોની વિવિધ ઓલાદોના ડાળા વિશે જાણે સમજે. 5. વિદ્યાર્થી પશુ સંવર્ધનમાં કૃત્રિમ બીજદાનનું મહત્વ સમજે.
Course Outcomes અભ્યાસક્રમના પરિણામો	વિદ્યાર્થી દુધાળા પશુઓની જુદી જુદી ઓલાદો અને દૂધ ઉત્પાદન તેમજ ગ્રામ અર્થતંત્ર, ગ્રામ રોજગારમાં પશુ ઉછેરનું મહત્વ સમજશે તેમજ પશુઓમાં સંકર સંવર્ધન તેના લાભ વિષે સમજશે.
Pre - requisite (પૂર્વ જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થી રાષ્ટ્રીય અર્થતંત્રમાં પશુપાલન દ્વારા ઉપયોગી બનશે તેમજ ગ્રામીણ લોકોને પશુ સંવર્ધનમાં જાગૃત કરશે.
Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ - 1 ગાય સાંસ્કૃતિક અસ્મિતાનું પ્રતિક : વેદ અને પુરાણોમાં ગાયોનું મહત્વ, ગાયનું ધાર્મિક સ્થાન, ગુજરાતની લોકસંસ્કૃતિ અને લોકજીવનમાં ગાય. એકમ - 2 પશુપાલન વ્યવસાયનું મહત્વ: ગ્રામ અર્થતંત્ર, ગ્રામ રોજગાર અને ભારતના રાષ્ટ્રીય અર્થતંત્રમાં પશુ અને પશુપાલનનો ફાળો. એકમ - 3 ભારતીય ગાયો, વિદેશી ગાયો અને ભેંસોની ઓલાદો : 3.1 ભારતીય ગાયોની ઓલાદોનું વર્ગીકરણ અને તેનું સંરક્ષણ : ગીર, કાંકરેજ, ડાંગી, થરપાકર, શાહીવાલ વગેરે.

(મિનિમ.)

	<p>3.2 વિદેશી ગાયોની ઓલાદો : તેનું મહત્વ અને વર્ગીકરણ, એચ.એફ., જર્સી, બ્રાઉનસ્વીસ, રેડડેન વગેરે.</p> <p>3.3 ભેંસોની મહત્વની ઓલાદો : તેનું વર્ગીકરણ અને મહત્વ તથા લક્ષણો : મુર્રાહ, મહેસાણી, સુરતી, જાફરાબાદી વગેરે.</p> <p>એકમ - 4 સંકર સંવર્ધન અને સંકર ગાયોના લાભાલાભ.</p> <p>એકમ-5 પશુ ઓળખ, તેનું મહત્વ, પદ્ધતિઓ અને લાભાલાભ.</p> <p>પ્રત્યક્ષ કાર્યો :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. પશુ ઓળખની રીતો, નિશાનીઓ, ટેગીંગ/કડીપહેરાવવી અને ટટ્ટુંગ/છુંદણા નંબરનો અભ્યાસ. 2. ગીર ગાયનાં લક્ષણોનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ કરવો. 3. કાંકરેજ ગાયનાં લક્ષણોનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ કરવો. 4. જાફરાબાદી ભેંસનાં લક્ષણોનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ કરવો. 5. મહેસાણી ભેંસના લક્ષણોનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ કરવો. 6. સુરતી ભેંસના લક્ષણોનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ કરવો.
<p>Reference Books સંદર્ભગ્રંથો :-</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1 સંસ્કૃતિનો પ્રાણ ગોપાલન- લેખક - પ્રાણજીવન કાલરિયા - સર્વોદય ઓફસેટ એન્ડ ગ્રાફિક્સ - મોરબી 2 સાંસ્કૃતિક અસ્મિતાનું પ્રતિક ગાય - પંકજ - હિન્દ સ્વરાજ મંડળ - રાજકોટ સંપાદક - રાજીવ વોરા 3. ગાય જ્ઞાન અને વિજ્ઞાન- શાંતીકુમાર જ. ભટ્ટ - ધન શ્યામ ગોપાલન ટ્રસ્ટ, મુંબઈ 4. વ્યવહારુ ગોપાલન- શ્રી કે. સી શુક્લ, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ- અમદાવાદ 5. પશુ વ્યવસ્થા - શ્રી અરૂણભાઈ ડી. દવે અને શ્રી લક્ષ્મણભાઈ પટેલ યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ 6. પશુ સંવર્ધન - આર.કે. શુક્લ ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ 7. પશુપાલન - ઉમેદભાઈ પટેલ અને નટુભાઈ સોલંકી. યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ અમદાવાદ 8. ડેરી વિજ્ઞાન ધોરણ 11 ભાગ - 1 (વ્યવસાયલક્ષી પ્રવાહ માટે) શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી. અનડા પ્રકાશન અમદાવાદ. 9. પશુ માદા રોગ અને પ્રસુતિ વિજ્ઞાન ભાગ - 1, 2, 3 - શ્રીનિવાસ કોડાગલી અને બી.કે.ભાવસાર યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ 10. ગૌરવવંતી ગીર ગાય ભુવનેશ્વરી પીઠ, ગોંડલ. 11. જાફરાબાદી ભેંસ ભુવનેશ્વરી પીઠ ગોંડલ. 12. કાંકરેજ ગાય ભુવનેશ્વરી પીઠ ગોંડલ.

(મોરબી)

	<p>13. कृषि गोविद्या मासिक - कृषि विश्व विद्यालय, आणंद</p> <p>14. A textbook of Animal Husbandry - G.C. Banerjee. Oxfrd & IBH Publication Co-pvt. itd. New Delhi</p> <p>15. A Hand book of Animal Husbandry. - ICAR New Delhi</p>
Teaching Methodology शिक्षणपद्धति	व्याख्यान, श्रुतयथ्या, अवलोकन, प्रत्यक्ष कार्यो, स्वअभ्यास, सेमिनार अने स्वाध्याय.
Evaluation Method मूल्यांकनपद्धति:	<p>Internal Assessment :</p> <p>Internal Assessment : 50 Marks</p> <p>1. विकल्पसंघ करी लभो. (MCQ) (5 Marks)</p> <p>2. लेखित कसोटी (20 Marks)</p> <p>3. हाजरी (5 Marks)</p> <p>4. स्वाध्याय (05 Marks)</p> <p>5. प्रत्यक्ष कार्यो (15 Marks)</p> <p>External Assessment :</p> <p>External Assessment : 50 Marks</p> <p>लेखितकसोटी (35 Marks)</p> <p>प्रत्यक्षकार्यो (15 Marks)</p>

(सिग्नेचर)

[Subject code for Theory-2509000301010005]

[Subject code for Practical-2509000301010006]

Name of Program and Semester	B.R.S. Semester-1
Course Code	Major Course - MJ 101
Course Title	Horticulture & Forestry : Introduction to Horticulture (બાગાયત અને વનવિદ્યા : બાગાયતનો પરિચય)
Credit	3 (Th.) +1 (Pr.) = 4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective Form	Academic Year : 2025 -2026
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ બાગાયતી ખેતી વિશે વિસ્તૃત જાણકારી પ્રાપ્ત કરે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1. વિદ્યાર્થીઓ આ વિષયના અભ્યાસ દ્વારા બાગાયતના વિવિધ મુદ્દાઓની જાણકારી અને સમજ મેળવે. 2. વિદ્યાર્થીઓ ગામના બાગાયત સંદર્ભે પ્રશ્નો સમજે તેમજ તેના ઉકેલ મેળવતા થાય. 3. વિદ્યાર્થીઓ પોતે બાગાયત સંબંધિત કાર્યો સ્વતંત્ર રીતે કરીને તેમની આર્થિક સ્થિતિમાં સુધારો લાવે.
Course Outcomes અભ્યાસક્રમના પરિણામો	વિદ્યાર્થીઓ આ વિષયના અભ્યાસ દ્વારા બાગાયતના વિવિધ મુદ્દાઓની જાણકારી અને સમજ મેળવીને તે સંબંધિત પ્રશ્નો ઉકેલતા થશે. તેમજ પોતે સ્વતંત્ર રીતે તે કાર્યો કરીને તેમની આર્થિક સ્થિતિમાં સુધારો લાવી શકશે.
Pre - requisite પૂર્વજરૂરિયાત	ગુજરાત અને ભારતમાં બાગાયતી ખેતી વિશાળ પ્રમાણમાં થાય છે. તેથી, તે અંગેની વિદ્યાની પ્રાપ્ત કરવી તે વિદ્યાર્થીઓ માટે ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે.
Course Content અભ્યાસક્રમ	અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક) : એકમ - 1 વૈદિકકાળમાં વનસ્પતિનું મહત્વ અને તેની વિવિધ રીતે ઉપયોગીતા, વનસ્પતિ જીવનનો પરિચય, લાક્ષણિકતા, ખૂબીઓ, વનસ્પતિનું વર્ગીકરણ વગેરે. એકમ - 2 માનવજીવનના ખોરાકમાં ફળોનું મહત્વ: આહાર અને પોષક, પૂરક ખોરાક તરીકે ફળો. એકમ - 3 બાગાયત વિષયના પાયાના શબ્દોની સમજ. વ્યાખ્યા અને સમજૂતી : (1) બાગાયત (2) ફળવિદ્યા (3) શાકભાજી વિજ્ઞાન (4) ફૂલોની ખેતી (5) જંગલો (6) બગીચો (7) મોસમી ફૂલો (8) વર્ષાયુ ફૂલો (9) ગ્રીનહાઉસ (10) જૈવિકખાતરો (11) વનસ્પતિઅંત:સ્રાવો (હોર્મોન્સ)

(Signature)

	<p>(12) આંખ કલમ (13) દાબ કલમ (14) કલમ (15) નર્સરી.</p> <p>એકમ - 4 ફળ ઉછેર માટે સ્થળની પસંદગીની પ્રાથમિક બાબતો આબોહવા, જમીન, પાણી અને બીજી સગવડતાઓ.</p> <p>એકમ - 5 ફળપાકોનું મહત્વ અને ગુજરાતમાં હાલના બાગાયતી પાકોની સ્થિતિ.</p> <p>પૌષ્ટિકતાની દષ્ટીએ, આર્થિક દષ્ટીએ, પડતર જમીનના વપરાશ, વિદેશી ફૂંડિયામણની દષ્ટીએ, ફળફળાદી આધારિત ઉદ્યોગની દષ્ટીએ, રોજગારની તકો વધારવા, જુદાજુદા હવામાન અને ભૌગોલિક વિસ્તારોના ઉપયોગની દષ્ટીએ, સહકારી સંસ્થા અને બજારની દષ્ટીએ.</p> <p>પ્રત્યક્ષ કાર્યો :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. કોલેજ કેમ્પસની જુદી જુદી વનસ્પતિની ઓળખ કરવી. 2. જુદા જુદા ફળોમાં રહેલા પોષકતત્વોની જાણકારી મેળવવી. 3. નજીકના પ્રગતિશીલ ખેડૂતની ફળવાડીની મુલાકાત લેવી.
Reference Books સંદર્ભગ્રંથો :-	<ol style="list-style-type: none"> 1. ફળવિદ્યા - શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી, શ્રી ઈસ્માઈલના નાગોરી - યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ 2. ફળઝાડ વિજ્ઞાન - શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી, અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ. 3. સામાન્ય કૃષિ વિજ્ઞાન - ડો. છોટુભાઈ જે. પટેલ - યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ 4. શાકભાજી વિજ્ઞાન બાબુભાઈ અવરાણી - અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ 5. સામાન્ય વૃક્ષો - ડો.એસ. શાંતાપાઉ - નેશનલ બુક ટ્રસ્ટ ઇન્ડિયા, નવી દિલ્હી 6. કૃષિ ગોવિદ્યા માસિક - કૃષિ વિશ્વ વિદ્યાલય, આણંદ 7. પ્રાકૃતિક કૃષિ - આચાર્ય દેવવ્રત પ્રકાશક - નિયામક સમિતિની કચેરી, આત્મા પ્રોજેક્ટ કૃષિ, ખેડૂત કલ્યાણ અને સહકાર વિભાગ ગુજરાત રાજ્ય. 8. Agriculture in India – Wikipedia http://en.m.wikipedia.org/wiki/Agriculture_India
Teaching Methodology શિક્ષણપદ્ધતિ:	વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, અવલોકન, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ:	<p>Internal Assessment :</p> <p>Internal Assessment : 50 Marks</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. વિકલ્પ પસંદ કરી લખો.(MCQ) (5 Marks) 2. લેખિત કસોટી (20 Marks) 3. હાજરી (5 Marks) 4. સ્વાધ્યાય (05 Marks) 5. પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks) <p>External Assessment : 50 Marks</p>

(સહકાર)

	लेखितकसोटी (35 Marks) प्रत्यक्षकार्यो (15 Marks)
--	---

मिनाजी

[Subject code for Theory-2509000301010007]

[Subject code for Practical-2509000301010008]

Name of Program and Semester	B.R.S. Semester-1
Course Code	Major Course - MJ 101
Course Title	Rural Extension: General Understanding of Rural Extension (ગ્રામ વિસ્તરણ : ગ્રામ વિસ્તરણની સામાન્ય સમજ)
Credit	3(Th.) +1(Pr.) = 4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective Form	Academic Year : 2025 -2026
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ પ્રાચીન વિદ્યાપીઠો અને ગ્રામ વિસ્તરણની જરૂરીયાતો વિશે વિસ્તૃત જ્ઞાનરૂપી જાણકારી પ્રાપ્ત કરે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1. ભારતીય શિક્ષણ પરંપરાની પ્રાચીન વિદ્યાપીઠો વિશે જાણે અને સમજે. 2. ગ્રામ વિસ્તરણની પાયાની બાબતો વિદ્યાર્થીઓ સમજે તથા આ બાબતો ગ્રામજનો સુધી કેમ પૂરી પાડવી તે બાબત સમજે. 3. ગ્રામ સમાજના પ્રશ્નોથી વિદ્યાર્થી વાકેફ થાય. 4. ગ્રામજનોની જરૂરિયાત અને રસને સમજતાં શીખે.
Course Outcomes (અભ્યાસક્રમના પરિણામો)	વિદ્યાર્થીઓ પ્રાચીન વિદ્યાપીઠોની ભવ્યતામાંથી બોધપાઠરૂપી ચિંતન-મનન કરતા થશે. તેમજ ગ્રામ વિસ્તરણની જરૂરીયાતોને વધુ સારી રીતે કેવી કરી શકાય તે અંગેનું માર્ગદર્શન મેળવશે.
Pre requisite (પૂર્વ જરૂરિયાત)	ગ્રામીણ સમુદાયની આકાંક્ષાઓને પ્રાપ્ત કરવામાં મદદરૂપબની રહેશે.
Course Content અભ્યાસક્રમ	અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક) : 1.. પ્રાચીન ભારતની વિદ્યાપીઠો 1. તક્ષશિલા 2. વલ્લી 3. નાલંદા 4. વિક્રમશીલા 2. ગ્રામ વિસ્તરણ શિક્ષણનો અર્થ, વ્યાખ્યા, જરૂરિયાત, કાર્યક્ષેત્ર, તત્વો, સિદ્ધાંતો અને તત્વજ્ઞાન વગેરે. 3. વિસ્તરણ શિક્ષણ અને સામાન્ય શિક્ષણ વચ્ચેનો તફાવત અને વિસ્તરણ શિક્ષણના સોપાનો. 4. ભારતની ગ્રામીણ સમાજની જરૂરિયાતો અને જરૂરિયાત અંગેનો મેઝોલોનો કોટીક્રમ વગેરે. 5. માનવ રસ અથવા હિતો, માનવીના રસને અસર કરતાં પરિબળો. પ્રત્યક્ષ કાર્ય : 1. ગામની મુખ્ય સમસ્યાઓ સર્વેક્ષણ દ્વારા જાણે અને તેનો અહેવાલ બનાવે. 2. ગામમાં ચર્ચા પદ્ધતિ દ્વારા પ્રશ્નોના ઉકેલ મેળવે. 3. ગામમાં સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતા પરિવારોનો અભ્યાસ કરવો.

(સહી)

<p>Reference Books સંદર્ભગ્રંથો :-</p>	<p>સંદર્ભગ્રંથો :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ભારતનો ઇતિહાસ - સંજય પાઠશાળા, યુવા ઉપનિષદ પ્રકાશન, સુરત. 2. કૃષિ વિસ્તરણ-શિક્ષણ - ઈશ્વરભાઈ પટેલ અને અન્ય, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ 3. વિસ્તરણ શિક્ષણ - શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી, અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ. 4. ભારતમાં ગ્રામવિકાસ - શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી, અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ. 5. ગ્રામીણ અને નગર સમાજશાસ્ત્ર - એ.જે. શાહ અને જે. કે.દવે - અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ. 6. ભારતમાં ગ્રામીણ વિકાસનાં સામાજિક પાસાં - એ.જે. શાહ અને જે. કે.દવે - અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ. 7. ભારતની સામાજિક સંસ્થાઓ એ.જે. શાહ અને જે.કે. દવે - અનડા પ્રકાશન- અમદાવાદ. 8. ગ્રામીણ વિકાસ - ડો. પારૂલ જોષી - અનડા પ્રકાશન - અમદાવાદ. 9. ગ્રામીણ વિકાસ (હિન્દી) સિદ્ધાંત - નીતિયા - પ્રબંધન ડો.કટારસિંહ- Rawat Publication, Jaipur 10. કૃષિ ગોવિદ્યા માસિક - કૃષિ વિશ્વ વિદ્યાલય, આણંદ 11. Extension and Communication for Development O.P. Dhammu & H.P. Bhatnagar Oxford and IBH Publishing Co-Pvt. Ltd. 12. Agriculture Extension-impact and Assessment A.K. Singh Agrobios (India) Jodhpur 13. Extension Education and Rural Development Santhe Govind and G. Tamilseveli Agrobios (India) Jodhpur
<p>Teaching Methodology શિક્ષણપદ્ધતિ:</p>	<p>વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, અવલોકન, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય</p>
<p>Evaluation Method મૂલ્યાંકનપદ્ધતિ:</p>	<p>Internal Assessment : Internal Assessment : 50 Marks</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. વિકલ્પ પસંદ કરી લખો.(MCQ) (5 Marks) 2. લેખિતકસોટી (20 Marks) 3. હાજરી (5 Marks) 4. સ્વાધ્યાય (05 Marks) 5. પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks) <p>External Assessment : 50 Marks લેખિત કસોટી (35 Marks) પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks)</p>

(Signature)

[Subject code for Theory-2509000301010009]

[Subject code for Practical-2509000301010010]

Name of Program and Semester	B.R.S. Semester-1
Course Code	Major Course - MJ 101
Course Title	Rural Development and Management : Rural Development and Planning Management (ગ્રામ વિકાસ અને વ્યવસ્થાપન : ગ્રામ વિકાસ અને આયોજન વ્યવસ્થાપન)
Credit	3(Th.) +1(Pr.) = 4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective Form	Academic Year : 2025 -2026
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામીણ વિકાસ માટેની વિવિધ નીતિઓની વિસ્તૃત જ્ઞાન જાણકારી પ્રાપ્ત કરે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	વિદ્યાર્થી ભારતીય અર્થતંત્રમાં ગ્રામીણ વિકાસનું મહત્વ સમજે અને અત્યાર પર્યંત અમલમાં આવેલી નીતિઓ અને કાર્યની જાણકારી મેળવે. જેથી, ગ્રામીણ વિકાસ અંગે વિદ્યાર્થી સજ્જતા કેળવે.
Course Outcomes અભ્યાસક્રમના પરિણામો	ગ્રામીણ વિકાસની નીતિઓને વધુ સારી રીતે સમજવાથી ભવિષ્યમાં ગ્રામીણ વિકાસના પડકારોને પહોંચી વળવામાં અને નવી ઊંચાઇઓ પ્રાપ્ત કરવામાં ઉપયોગી બની રહેશે.
Pre - requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ભારતનો બહુ મોટો સમુદાય આજે પણ ગામડાઓમાં રહે છે. તેથી, ગ્રામીણ વિકાસની સમજ હશે તો વધુ સારાં પરિણામ પ્રાપ્ત કરી શકાશે.
Course Content અભ્યાસક્રમ:	અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક) : એકમ - 1 ગ્રામ વિકાસનો ઇતિહાસ : ભારતમાં ગ્રામીણ વિકાસનો સંક્ષિપ્ત ઇતિહાસ - 1947 પૂર્વે ગ્રામીણ વિકાસ, સ્વાતંત્ર્યતા આંદોલનના નેતાઓની ગ્રામ વિકાસમાં ભૂમિકા, સ્વતંત્રતા બાદ ગ્રામીણ વિકાસ વગેરે. એકમ - 1 વિકાસ : વિકાસનો અર્થ, લક્ષણો, ગ્રામવિકાસના માપદંડો, ગ્રામવિકાસનું ભારતીય અર્થતંત્રમાં મહત્વ., ગ્રામ વિકાસના પાયાના પ્રશ્નો, અવરોધક પરિબલો તેની અસર. એકમ - 3 ગ્રામ વિકાસના અભિગમો : મહાત્મા ગાંધીજીનો અભિગમ અને સર્વોદય અભિગમ તથા વર્તમાન સમયમાં તેનું મહત્વ, ભૂદાન અને ગ્રામદાન અભિગમ, આયોજન અભિગમ, આયોજન પંચ, નીતિ આયોગ

(Signature)

	<p>એકમ - 4 આયોજન અને ગ્રામ વિકાસ :</p> <p>પંચવર્ષીય યોજનાઓનો ઇતિહાસ, પંચવર્ષીય યોજનાઓનું મૂલ્યાંકન, પંચવર્ષીય યોજનાઓ, ગ્રામ વિકાસમાં પંચવર્ષીય યોજનાઓની ભૂમિકા વગેરે.</p> <p>એકમ - 5 ગ્રામ વિકાસની યોજનાઓ :</p> <p>મનરેગા, સંપૂર્ણ સ્વચ્છતા અભિયાન તથા વોટરશેડ કાર્યક્રમની યોજનાઓ, જિલ્લા ગ્રામ વિકાસ એજન્સીના કાર્યક્રમો.</p> <p>પ્રત્યક્ષ કાર્યો :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. તાલુકા પંચાયત દ્વારા ચાલતા જિલ્લા ગ્રામ વિકાસ એજન્સીના ગ્રામ વિકાસ કાર્યક્રમોની યોજનાઓની માહિતી મેળવવી તાલુકા પંચાયતની કચેરીની મુલાકાત. 2. વોટરશેડ, મનરેગા, સ્વચ્છતા મિશન કાર્યક્રમ મુલાકાત અભ્યાસ.
Reference Books સંદર્ભગ્રંથો :-	<ol style="list-style-type: none"> 1. ભારતમાં ગ્રામવિકાસ - પ્રો એ.જી. શાહ અને જે. કે.દેવે અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ. 2. ગ્રામીણ વિકાસ - ડો. પારૂલજોષી અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ. 3. ભારતમાં ગ્રામીણ વિકાસનાં સામાજિક પાસાં - એ.જી. શાહ અને જે. કે.દેવે અનડા પ્રકાશન અમદાવાદ. 4. ભારતીય ગ્રામ અર્થતંત્ર (વિકાસના પરિપ્રેક્ષ્યમાં) - દિલીપ શાહ યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ 5. વિસ્તરણ શિક્ષણ - શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી, અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ. 6. ગ્રામીણ વિકાસ સિદ્ધાંત નીતિયા(હિન્દી)- પ્રબંધન ડૉ.કટારસિંહ -Rawat Publication, Jaipur 7. ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર (હિન્દી) ડો. સુધાકર પાઠક Magnet book pvt Ltd. 8. Rural Development in India B.C. Barik - Astha Publication- New Delhi 9. ભારત મેં ગ્રામીણ વિકાસ ડૉ. ડી. સી. પન્ત કૉલેજ બુક ડિપો, જયપુર
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ :	વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, અવલોકન, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય
Evaluation Method મૂલ્યાંકનપદ્ધતિ:	<p>Internal Assessment :</p> <p>Internal Assessment : 50 Marks</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. વિકલ્પપસંદકરીલખો.(MCQ) (5 Marks) 2. લેખિતકસોટી (20 Marks) 3. હાજરી (5 Marks) 4. સ્વાધ્યાય (05 Marks) 5. પ્રત્યક્ષકાર્યો (15 Marks) <p>External Assessment : 50 Marks</p> <p>લેખિતકસોટી (35 Marks)</p>

M. S. M.

	પ્રશ્નકાર્યો (15 Marks)
--	-------------------------

મિત્ર મે

[Subject code for Theory-2509000301020001]

[Subject code for Practical-2509000301020002]

Name of Program and Semester	B.R.S. Semester-1
Course Code	Major Course - MJ 102
Course Title	Agronomy: Soil Structure - 2 (ક્ષેત્રવિદ્યા : જમીન સંરચના - 2)
Credit	3(Th.) +1(Pr.) = 4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective Form	Academic Year : 2025 -2026
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ જમીનની સંરચના વિશેની વિસ્તૃત જાણકારી પ્રાપ્ત કરે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1.વિદ્યાર્થીઓ સિંધુ ખીણ અને ચાણક્યકાળની ખેતીથી વાકેફ થાય. 2.જમીનના ઘટકો વિશેની જાણકારી મેળવે. 3. વિદ્યાર્થીઓ જમીનના બંધારણ વિશે જાણે. 4. વિદ્યાર્થીઓ વિવિધ જમીનો વિશેની માહિતી મેળવે. 5. વિદ્યાર્થીઓ જમીન ભેજની કૃષિમાં અગત્યતા સમજે.
Course Outcomes અભ્યાસક્રમના પરિણામો	વિદ્યાર્થીને જમીનના ઘટકો, તેના બંધારણ, વિવિધ જમીનો અંગેની સંપૂર્ણ જાણકારી પ્રાપ્ત થશે .તેને તેના વિશે મહત્વપૂર્ણ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થશે. જે તેને ખૂબ ઉપયોગી બની રહેશે.
Pre - requisite (પૂર્વ જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ ભારતીય સિંધુ ખીણની કૃષિ, જમીનના મહત્વપૂર્ણ ઘટકો, જમીનનું બંધારણ અને વિવિધ જમીનો અંગેની માહિતી તેના ક્ષેત્રમાં બહુમૂલ્ય સાબિત થશે.
Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ- 1 ભારતીય પરંપરામાં કૃષિ અને તેનો ઇતિહાસ : કૃષિનો પ્રારંભિક ઇતિહાસ, સિંધુ ખીણ સંસ્કૃતિની ખેતી, ચાણક્યકાળની ખેતી વગેરે. એકમ-2 જમીનના ઘટકો : પ્રસ્તાવના, વ્યાખ્યા, વિવિધ ઘટકો - અકાર્બનિક પદાર્થો(અસેન્દ્રિય પદાર્થો), કાર્બનિક પદાર્થો(સેન્દ્રિય પદાર્થો),પાણી, હવા વગેરેની અગત્યતા, જમીન હવાનો સંબંધ, જમીન - પાણીનો સંબંધ, જમીન દ્રાવણ, જમીન પ્રણાલી,પાક ઉત્પાદન સંદર્ભે પ્રણાલી, જમીનના વિવિધ કાર્યો. એકમ-3 રાજ્યની જમીનોનું વર્ગીકરણ : પ્રસ્તાવના, જમીનની વ્યાખ્યા, રાજ્યની જમીનોનું વર્ગીકરણ,

	<p>ભૂસ્તરશાસ્ત્રની દ્રષ્ટિએ, ભૌતિક, રાસાયણિક અને પોત ગુણધર્મો આધારિત વર્ગીકરણ, રાજ્યની જમીનની જિલ્લાવાર સ્થિતિ, પ્રકાર, ખાસિયતો, ઉપયોગ અને પ્રશ્નો વગેરે.</p> <p>એકમ-4 જમીનના ભૌતિક ગુણધર્મો :</p> <p>પ્રસ્તાવના, જમીનનું પોત એટલે શું ? જમીનના વિવિધ કણો, જમીનનું ભૌતિકપૃથક્કરણ, જમીન બાંધાની વ્યાખ્યા, જમીન બાંધાના પ્રકાર, જમીનમાં બાંધો, બનવાની ક્રિયાને અસર કરતાં પરિબલો, જમીનના બાંધાનો નાશ, જમીન બાંધાનું મહત્વ, જમીનની ટિલ્થ, જમીનની દઢતા-જમીનની સુઘટયતા, ચીકાશ, ફુલવું અને સંકોચાવું, સંલગ્નતા (કોહિઝન) અને આસંજ (એડહીઝન) વગેરે.</p> <p>એકમ-5 જમીન ભેજ :</p> <p>પ્રસ્તાવના, જમીન ભેજ એટલે શું ? તેનું મહત્વ, છોડને પાણીની જરૂરિયાત, જમીન ભેજના પ્રકારો, આદ્રતા ભેજ, કેશાકર્ષણીય ભેજ, ગુરૂત્વાકર્ષણીય ભેજ, જમીનમાં ભેજની હેરફેર-ગતિવિધિ, જમીનમાં ભેજનું જકડાવું, જમીન ભેજના માપકો, જમીન ભેજને અસર કરતાં પરિબલો, જમીન ભેજ સંરક્ષણ અર્થેના પગલાંઓ વગેરે.</p> <p>પ્રત્યક્ષકાર્યો:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. જમીન ઓગરનો અભ્યાસ કરવો. 2. જમીનનું પોત નક્કી કરવું. 3. જમીનવરાપનો અભ્યાસ કરવો.
<p>Reference Books સંદર્ભગ્રંથો :-</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ઋગ્વેદ 2. જમીન વિજ્ઞાન અને વ્યવસ્થા-શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી અનંડા પ્રકાશન, અમદાવાદ 3. જમીન વિજ્ઞાન અને વ્યવસ્થા - ડો. હસમુખ સુથાર, લોકભારતી-સણોસરા 4. કૃષિ વિજ્ઞાન - ડો.કે.પી પટેલ, ડો.ડી.કે. ડોબરીયા, વી.કે.ગોંડલિયા (એગ્રોઇન્ફો સર્વિસિસ, આણંદ) 5. પર્યાવરણ સાથી વિકસત સંસ્થા, અમદાવાદ 6. કૃષિ ઇજનેરી - શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી અનંડા પ્રકાશન, અમદાવાદ 7. કૃષિ ગોવિદ્યા માસિક - કૃષિ વિશ્વવિદ્યાલય, આણંદ 8. History of Agriculture in the Indian Subcontinent - Wikipedia

Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ:	વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, અવલોકન, પ્રત્યક્ષકાર્યો, સ્વઅભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ:	Internal Assessment : Internal Assessment : 50 Marks 1. વિકલ્પ પસંદ કરી લખો. (MCQ) (5 Marks) 2. લેખિત કસોટી (20 Marks) 3. હાજરી (5 Marks) 4. સ્વાધ્યાય (05 Marks) 5. પ્રત્યક્ષકાર્યો (15 Marks) External Assessment : 50 Marks લેખિત કસોટી (35 Marks) પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks)

પ્રિયંકા

[Subject code for Theory-2509000301020003]

[Subject code for Practical-2509000301020004]

Name of Program and Semester	B.R.S. Semester-1
Course Code	Major Course - MJ 102
Course Title	Animal Husbandry: Animal Care (પશુ પાલન : પશુ માવજત)
Credit	3(Th.) +1(Pr.) = 4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓવગેરે)
Effective Form	Academic Year : 2025 -2026
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ ગાયના દૂધની બનાવટોના ઔષધિય મહત્વ અને પશુ માવજત અંગે વિસ્તૃત જાણકારી પ્રાપ્ત કરે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1. વૈદિકકાળમાં ગાયના દૂધ અને તેની બનાવટોનું ઔષધિય મહત્વ વિશે જાણકારી મેળવે. 2. પશુ રહેઠાણનું મહત્વ અને વિવિધ પ્રકારનાં પશુ રહેઠાણ વચ્ચેનો તફાવત જાણે, શીખે અને સમજે. 3. પશુપાલન વ્યવસાયમાં પશુધરની સફાઈનું મહત્વ સમજે. 4. પશુધરની સફાઈની વિવિધ રીતોનો અભ્યાસ કરે. 5. તાજી વિચારણા ગાય અને તાજા જન્મેલા બચ્ચાનું નિરીક્ષણ કરી તેની સારસંભાળ અને તેની માવજત કરતા જુએ-કરે. 6. વાછરડી, વોડકી, વસૂકેલ ગાય, ગાભણ ગાય અને દૂઝણી ગાયનું નિરીક્ષણ કરી તેમની વચ્ચેનો તફાવત સમજે. તેના લક્ષણો જાણે અને તેની સંભાળ તથા માવજત કરે. 7. વાછરૂ ઉછેર વિશે જાણે, વાછરૂની સારસંભાળ કરતાં જુએ અને શીખે. 8. પશુધરના વિવિધ ભાગોનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ કરે. 9. ગૌશાળાનું બાંધકામ, તેનું વહીવટી માળખું અને કાર્ય વિશે જાણે.
Course Outcomes અભ્યાસક્રમના પરિણામો	વિદ્યાર્થી પશુની વૈજ્ઞાનિક રીતે માવજત કરતા શીખશે. તેમાં પશુ ધર તેની સફાઈ ગાભણ ગાય, પ્રસુતા ગાય, તાજા જન્મેલા બચ્ચાની તેમજ દૂઝણી ગાયની માવજત વિશે જાણકારી મેળવશે.
Pre – requisite પૂર્વજરૂરિયાત	વિદ્યાર્થી પશુપાલન વ્યવસાયમાં વૈજ્ઞાનિક અને આધુનિક રીતે પશુઓની માવજત વિશે પશુપાલકોને સમજ આપશે તેમજ જાતે કરતો થશે.
Course Content અભ્યાસક્રમ	અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક) : એકમ - 1 ગોવેદક(આર્યભીષક) : ગાયનું દૂધ, ગાયના દૂધની બનાવટો અને તેની ઔષધિમાં ઉપયોગિતા, ગૌમૂત્ર, ગોબર, ગોરોચન અને પંચગવ્ય.

	<p>એકમ - 2 પશુ રહેઠાણનું મહત્વ અને સ્થળની પસંદગી, વિવિધ પ્રકારનાં પશુ રહેઠાણોનો ઊંડાણથી અભ્યાસ : પ્લાન, છાપરૂ, દિવાલો, ભોયતળિયું, ગમાણ, ગટરની વ્યવસ્થા વગેરે.</p> <p>એકમ - 3 પશુ ધરની સફાઈ, તેની વિવિધ રીતો અને સફાઈનું મહત્વ, પશુ ધરની સફાઈ માટે વપરાતા વિવિધ જંતુનાશકો અને તેનો ઉપયોગ.</p> <p>એકમ - 4 ગાભણ ગાય, પ્રસુતા ગાય અને તાજા જન્મેલા બચ્ચાની માવજત અને સંભાળ વગેરે.</p> <p>એકમ - 5 વાછરૂં ઉછેર : કુદરતી અને કૃત્રિમ રીતે વાછરૂં ઉછેરની પદ્ધતિઓ.</p> <p>પ્રત્યક્ષ કાર્યો :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ગાભણ ગાયનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ કરીને તેની માવજત કરવી . 2. પ્રસુતા ગાયનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ કરી તેની માવજત કરવી. 3. તાજા જન્મેલા બચ્ચાનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ કરી તેની માવજત કરવી. 4. સફાઈમાં વપરાતા વિવિધ જંતુનાશકોનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ કરી તેનો ઉપયોગ કરતા શીખવું- જાણવું. 5. વિવિધ પ્રકારના ગૌશાળાના મકાનોના બાંધકામના અભ્યાસ કરી તેની પ્રત્યક્ષ જાણકારી મેળવવી. 6. નજીકના જુદા જુદા ડેરીફાર્મ/ગૌશાળાની મુલાકાત લઈ તેનો વિગતે અભ્યાસ કરવો. 7. પશુધરની સ્વચ્છતા અને સફાઈની વિવિધ પદ્ધતિઓનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ કરવો.
<p>Reference Books સંદર્ભગ્રંથો :-</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. પશુ વ્યવસ્થા - અરૂણભાઈ ડી. દવે અને લક્ષ્મણભાઈ પટેલ - યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ. 2. વ્યવહારૂ ગોપાલન - સ્વ. શ્રી કૃષ્ણલાલ છોટાલાલ શુક્લ - યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ. 3. પશુ આહાર - બી.એન.પટેલ અને એન.એસ. રાદડીયા, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ . 4. ડેરી વિજ્ઞાન - સી. એચ. જોષી - યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ. 5. "ગોદર્શન"માસિક - પશુપાલન નિયામકશ્રી, ગુજરાત રાજ્ય પશુપાલન ખાતું, ગાંધીનગર. 6. કૃષિ ગોવિદ્યા માસિક - કૃષિ વિશ્વ વિદ્યાલય, આણંદ 7. A text book of Animal Husbandry - G.C. Banerjee. Oxford & IBH Publication Co-Pvt. Ltd. New Delhi 8. A Hand book of Animal Husbandry. - ICAR New Delhi 9. ગૌચર- ગૌધન માધુકરી- ડો.વલ્લભભાઈ કથીરિયા, ગૌચર વિકાસ બોર્ડ ગુજરાત. 10. ગૌ રક્ષા અને ગોપાલન - શ્રી યુનીભાઈ વૈધ - યજ્ઞ પ્રકાશન, વડોદરા

Teaching Methodology शिक्षण पद्धति:	व्याख्यान, श्रुतयर्था, अवलोकन, प्रत्यक्षकार्यो, स्वयम्भ्यास, सेमिनार रचने स्वाध्याय.
Evaluation Method मूल्यांकन पद्धति:	Internal Assessment : Internal Assessment : 50 Marks 1. विकल्पसंकेतकरीलपणे.(MCQ) (5 Marks) 2. लेखितकसोटी (20 Marks) 3. हाजरी (5 Marks) 4. स्वाध्याय (05 Marks) 5. प्रत्यक्षकार्यो (15 Marks) External Assessment : External Assessment : 50 Marks लेखितकसोटी (35 Marks) प्रत्यक्षकार्यो (15 Marks)

मि. म. म.

[Subject code for Theory-2509000301020005]

[Subject code for Practical-2509000301020006]

Name of Program and Semester	B.R.S. Semester-1
Course Code	Major Course - MJ 102
Course Title	Horticulture & Forestry: Forestry-1 (બાગાયત અને વનવિદ્યા : વનસંપત્તિ-1)
Credit	3 (Th.) +1 (Pr.) = 4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective Form	Academic Year : 2025 -2026
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ વૈદિકકાળની એગ્રો ફોરેસ્ટ્રી, જંગલ વિસ્તારોની હાલની સ્થિતિ અને પર્યાવરણની દૃષ્ટીએ વૃક્ષોનું મહત્વ જાણી વર્તમાન અને ભવિષ્યના સમયમાં તેની અગત્યતા સમજે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1.વિદ્યાર્થીઓ વૈદિકકાળની એગ્રોફોરેસ્ટ્રીનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે. 2. વિદ્યાર્થીઓ જંગલોનું પાયાનું જ્ઞાન મેળવે. 3. વિદ્યાર્થીઓ ગુજરાતના જંગલ વિસ્તારોની જાણકારી મેળવે. 4.પર્યાવરણની દૃષ્ટીએ વૃક્ષોનું મહત્વ સમજે.
Course Outcomes અભ્યાસક્રમના પરિણામો	વિદ્યાર્થીઓ વૈદિકકાળથી લઈને વર્તમાન સમયની એગ્રોફોરેસ્ટ્રી, જંગલ વિસ્તારો અને પર્યાવરણની દૃષ્ટીએ વૃક્ષોનું મહત્વ જાણશે. તેથી, વર્તમાન અને ભવિષ્યના સમયમાં આવનાર પડકારોને સમજી શકશે. તેમજ જરૂરી પગલાં ભરી શકશે.
Pre - requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	અનાદિકાળથી માનવજીવનની જરૂરિયાતો સંતોષવામાં વનસંપત્તિનું મહત્વ પૂર્ણ સ્થાન રહ્યું છે. તેથી, તેની જાણકારી પ્રાપ્ત કરવી ખૂબ જરૂરી છે.
Course Content અભ્યાસક્રમ:	અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક) : એકમ - 1 વૈદિક કાળની પ્રચલિત "એગ્રો ફોરેસ્ટ્રી"નું સાંપ્રત સમયમાં મહત્વ : 1.1 એગ્રો ફોરેસ્ટ્રીના ફાયદાઓ 1.2 એગ્રો ફોરેસ્ટ્રીની જુદી જુદી પદ્ધતિઓ 1.3 બાગાયતી પાકોમાં એગ્રો ફોરેસ્ટ્રીની ઉપયોગીતા. એકમ - 2 2.1 જંગલો (વનો) અર્થ, મહત્વ અને ઉપયોગીતા વગેરે.

	<p>2.2 ગુજરાતના જંગલો :</p> <p>1. ઉત્તર ગુજરાતના જંગલો 2. મધ્ય ગુજરાતના જંગલો 3. દક્ષિણ ગુજરાતના જંગલો 4. ગીરના જંગલો</p> <p>એકમ - 3. જંગલની મુખ્ય અને ગૌણ પેદાશો :</p> <p>1. મધ 2. લાખ 3. રેઝીન (ગુંદર) 4. વાંસ 5. તિમરુ પાન</p> <p>એકમ - 4. જંગલના વૃક્ષોની ઔષધિય ઉપયોગીતાઓ અને જંગલ સંરક્ષણ :</p> <p>4.1 1. વાંસ 2. ખેર 3. સાગ 4. સીસમ 5. બાવળ 6. મહુડો 7. લીમડો 8. ચંદન 9. અર્જૂન 10. સાંદ 11. આમળા 12. હરડે 13. બહેડાં</p> <p>4.2 જંગલ સંરક્ષણ :</p> <p>1. આગથી 2. પ્રાણીઓથી 3. માનવજાતથી 4. રોગ જીવાતોથી 5. પરોપજીવીઓથી</p> <p>એકમ - 5. જંગલના વૃક્ષોની વૈજ્ઞાનિક ખેતી પદ્ધતિ :</p> <p>1. દેશી બાવળ 2. રતનજયોત (જેટ્રોફ) 3. લીમડો</p> <p>પ્રત્યક્ષ કાર્યો :</p> <p>1. નજીકના જંગલ વિસ્તારની મુલાકાત લઈ લાક્ષણિકતાઓ સમજવી. 2. જંગલની ગૌણ પેદાશોની ઓળખ કરી ઉપયોગીતાઓ સમજવી. 3. જંગલના જુદા જુદા વૃક્ષોની ઔષધિય ઉપયોગીતાઓ સમજવી.</p>
<p>Reference Books સંદર્ભગ્રંથો :</p>	<p>1. ભારતના જંગલો - અગ્રવાલ વી. પી. (1985) 2. ભારતના જંગલો - દિવેદી એ. પી. (1980) 3. વૃક્ષોની ખેતી - આણંદ કૃષિ યુનિવર્સિટી - આણંદ 4. કૃષિ ગો વિદ્યા - કૃષિ યુનિવર્સિટી - આણંદ 5. ફળ ફૂલ - ગુજરાત કૃષિ યુનિવર્સિટી - આણંદ 6. Agriculture in India - Wikipedia http://en.m.wikipedia.org/wiki/Agriculture_India</p>
<p>Teaching Methodology શિક્ષણપદ્ધતિ:</p>	<p>વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, અવલોકન, પ્રત્યક્ષકાર્યો, સ્વઅભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.</p>

Evaluation Method भूल्यांकन पद्धति:	Internal Assessment : Internal Assessment : 50 Marks 1. विकल्प पसंदाकरी लभो.(MCQ) (5 Marks) 2. लेभितकसोटी (20 Marks) 3. हाजरी (5 Marks) 4. स्वाध्याय (05 Marks) 5. प्रत्यक्षकार्यो (15 Marks) External Assessment : 50 Marks लेभितकसोटी (35 Marks) प्रत्यक्षकार्यो (15 Marks)
--	--

प्रि.म.

[Subject code for Theory-2509000301020007]

[Subject code for Practical-2509000301020008]

Name of Program and Semester	B.R.S. Semester-1
Course Code	Major Course - MJ 102
Course Title	Rural Extension: Historical background of Extension and Rural Connectivity (ગ્રામ વિસ્તરણ : વિસ્તરણ શિક્ષણની ઐતિહાસિક પૃષ્ઠભૂમિ અને ગ્રામીણ સહજોડાણ)
Credit	3(Th.) +1(Pr.) = 4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓવગેરે)
Effective Form	Academic Year : 2025 -2026
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ પ્રાચીન ભારતની સભ્યતા અને ગામડાઓની પ્રવૃત્તિઓ વિશે વિસ્તૃત જ્ઞાન અને જાણકારી પ્રાપ્ત કરે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1. ભારતીય પરંપરા મુજબ સિંધુખીણની વ્યવસ્થા વિશે જાણે. 2. ભારતમાં તેમજ વિદેશોમાં વિસ્તરણ શિક્ષણના ઇતિહાસ વિશે જાણે. 3. ભારતનાં ગામડાંઓની લાક્ષણિકતાઓ જાણે. 4. ભારતનાં ગામડાંઓમાં યુવાનોની પ્રવૃત્તિઓ વિશે જાણે.
Course Outcomes અભ્યાસક્રમના પરિણામો	વિદ્યાર્થી ગામડાઓની સ્થિતિ વિશે જાણકારી પ્રાપ્ત કરી યુવક મંડળો તેમજ ગ્રામ વિકાસ માટેની ઐતિહાસિક સરકારી યોજનાઓ વિશે જાગૃત થશે.
Pre - requisite પૂર્વજરૂરિયાત	વિદ્યાર્થી ભારતીય પ્રાચીન સંસ્કૃતિ અને દેશ અને વિદેશમાં થયેલી વિસ્તરણ પ્રવૃત્તિઓ વિશે જાણકારી મેળવે તે જરૂરી છે.
Course Content અભ્યાસક્રમ:	અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક) : એકમ - 1 સિંધુખીણની સભ્યતા : 1.1 સિંધુખીણની સભ્યતાના મહત્વના સ્થળો. (હડપ્પા, મોહેં-જો-દડો, લોથલ, ધોળાવીરા) 1.2 સિંધુખીણ સંસ્કૃતિનું નગર આયોજન. 1.3 સિંધુખીણ સંસ્કૃતિની આર્થિક, સામાજિક અને રાજકીય પરિસ્થિતિ. એકમ - 2 વિસ્તરણ શિક્ષણનો ઇતિહાસ : 2.1 ભારતમાં વિસ્તરણ પ્રવૃત્તિનો ઇતિહાસ. 2.2 વિદેશોમાં વિસ્તરણ પ્રવૃત્તિનો ઇતિહાસ (અમેરિકા, ઇંગ્લેન્ડ, ડેનમાર્ક, ફિલિપાઇન્સ, જાપાન, બર્મા, ચીન) એકમ - 3 ભારતમાં ગ્રામ્ય જીવનના લક્ષણો : 3.1 ભારતીય ગામડાંઓનો ઇતિહાસ

	<p>3.2 ભારતીય ગ્રામ્ય જીવનનો મુખ્ય પાયો ખેતી.</p> <p>3.3 ગ્રામીણ વસવાટ, રહેઠાણ, વસ્તી, ધંધાઓ.</p> <p>3.4 ગ્રામીણ સંસ્થાઓ અને ગ્રામ્ય અધિકારીઓ.</p> <p>3.5 ગ્રામ્યજનોનો ધર્મ, જીવન, શિક્ષણ.</p> <p>3.6 ગ્રામજીવન અને શહેરી જીવન વચ્ચેનો તફાવત.</p> <p>એકમ - 4 ભારતમાં ગ્રામ્ય યુવક પ્રવૃત્તિ :</p> <p>4.1 યુવક, યુવક મંડળ ની વ્યાખ્યા અને અર્થ.</p> <p>4.2 યુવક મંડળ રચવાના ઉદ્દેશો.</p> <p>4.3 આઝાદી પહેલા ભારતમાં યુવક પ્રવૃત્તિ.</p> <p>4.4 આઝાદી પછીની યુવક પ્રવૃત્તિ.</p> <p>એકમ - 5 વિસ્તરણ કાર્યકરનો ગ્રામ પ્રવેશ :</p> <p>5.1 વિસ્તરણ કાર્યકરે ગ્રામ પ્રવેશ સમયે કરવાની પ્રવૃત્તિ</p> <p>5.2 ગ્રામ પ્રવેશ સમયે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો.</p> <p>પ્રત્યક્ષ કાર્ય :</p> <p>1. ગામમાં ચાલતી યુવક પ્રવૃત્તિ વિશે જાણે અને અહેવાલ બનાવે.</p> <p>2. ગામનાં લોકોની આર્થિક પ્રવૃત્તિ વિશે જાણે અને અહેવાલ બનાવે</p> <p>3. ગામની વિવિધ લાક્ષણિકતાઓ સર્વેક્ષણ દ્વારા જાણે અને તેનો અહેવાલ બનાવે.</p>
Reference Books સંદર્ભગ્રંથો :	<p>1. ભારતનો ઇતિહાસ - સંજય પાઠશાળા, યુવા ઉપનિષદ પ્રકાશન, સુરત.</p> <p>2. કૃષિ વિસ્તરણ શિક્ષણ - ઈશ્વરભાઈ પટેલ અને અન્ય - યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ</p> <p>3. વિસ્તરણ શિક્ષણ - શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી, અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ.</p> <p>4. ભારતમાં ગ્રામવિકાસ - શ્રીબાબુભાઈ અવરાણી, અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ.</p> <p>5. ગ્રામીણ અને નગર સમાજશાસ્ત્ર - એ.જે. શાહ અને જે. કે.દેવે - અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ.</p>
Teaching Methodology શિક્ષણપદ્ધતિ:	વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, અવલોકન, પ્રત્યક્ષકાર્યો, સ્વઅભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકનપદ્ધતિ:	<p>Internal Assessment :</p> <p>Internal Assessment : 50 Marks</p> <p>1. વિકલ્પપસંદકરીલખો.(MCQ) (5 Marks)</p> <p>2. લેખિતકસોટી (20 Marks)</p> <p>3. હાજરી (5 Marks)</p> <p>4. સ્વાધ્યાય (05 Marks)</p> <p>5. પ્રત્યક્ષકાર્યો (15 Marks)</p> <p>External Assessment : 50 Marks</p>

	लेखितकसोटी (35 Marks) प्रत्यक्षकार्यो (15 Marks)
--	---

मि. म. म.

[Subject code for Theory-2509000301020009]

[Subject code for Practical-2509000301020010]

Name of Program and Semester	B.R.S. Semester-1
Course Code	Major Course - MJ 102
Course Title	Rural Development and Management: Administration and Management (ગ્રામ વિકાસ અને વ્યવસ્થાપન : વહીવટ અને વ્યવસ્થાપન)
Credit	3 (Th.) +1 (Pr.) = 4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective Form	Academic Year : 2025 -2026
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસના વિવિધ કાર્યો વિશે વિસ્તૃત જ્ઞાન જાણકારી પ્રાપ્ત કરે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	વિદ્યાર્થીઓ ભારતમાં ગ્રામ વિકાસ વ્યવસ્થાપનનું માળખું સમજે. તેમજ વ્યવસ્થાપનની જરૂરિયાત અને મહત્વ સમજે. જેથી, ગ્રામ વિકાસ કાર્યક્રમોને ઉચિત દિશા આપી શકાય.
Course Outcomes અભ્યાસક્રમના પરિણામો	ગ્રામ વિકાસના કાર્યોમાં સહભાગી બનનાર વિદ્યાર્થીઓને કાર્યક્રમોને વધુ સારી રીતે કરવામાં અને ગ્રામીણ વિકાસની ઝડપ વધારવામાં ઉપયોગી બની રહેશે.
Pre - requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ભારતનો બહુ મોટો સમુદાય આજે પણ ગ્રામીણ સમુદાય છે. તેથી, ગ્રામ વિકાસના કાર્યક્રમો વધુ સારી રીતે કરી શકાય તે માટે તે ખૂબ જરૂરી છે.
Course Content અભ્યાસક્રમ:	અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક) : 1. ભારતીય ગ્રામ રચના - ગ્રામ વ્યવસ્થાના પ્રકાર અને ભારતીય ગ્રામજીવન, સંયુક્ત કુટુંબ પ્રથા, જ્ઞાતિ પ્રથા, ધર્મ, ગ્રામ સમાજના લક્ષણો. 2. ગ્રામ વિકાસ વહીવટ અને વ્યવસ્થાપન - વહીવટ એટલે શું ?, ભારતમાં વહીવટ તંત્ર પ્રથાનો વિકાસ, વહીવટના પ્રકાર અને કાર્યક્ષેત્ર, વહીવટના સિદ્ધાંતો, વ્યવસ્થાપનના કાર્યો. 3. ગ્રામવિકાસ કાર્યક્રમનું વ્યવસ્થાપન - ભારતમાં પંચાયતીરાજની સ્થાપના અને હેતુઓ, ગ્રામ પંચાયત, તાલુકા પંચાયત અને જિલ્લા પંચાયતનું માળખું અને ફરજો, ભારતમાં કેન્દ્ર અને રાજ્ય સ્તરે ગ્રામ વિકાસનું સરકારી માળખું વગેરે. 4. જિલ્લા સ્તરે તથા તાલુકા સ્તરે ગ્રામ વિકાસ વ્યવસ્થાપન : જિલ્લા વિકાસ એજન્સીનું માળખું, હેતુ અને ગ્રામ વિકાસમાં ભૂમિકા, દ્વાયબલ સબપ્લાનના કાર્યક્રમો, દ્વાયબલની વિવિધ યોજનાઓનું સ્વરૂપ, જોગવાઈઓ. 5. ગ્રામ વિકાસમાં સ્વેચ્છિક સંસ્થાઓ - ગ્રામ ઉદ્યોગોનો ગ્રામ વિકાસમાં ફાળો, બહુજન અભિગમ, ગ્રામ સંસ્થાઓનું મહત્વ, સંસ્થા માપવા માટેના

	<p>માપદંડો</p> <p>પ્રત્યક્ષ કાર્યો :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ગ્રામ પંચાયત, તાલુકા પંચાયત તથા જીલ્લા પંચાયતની મુલાકાત લઈ પંચાયતીરાજના માળખાને સમજી અહેવાલ તૈયાર કરવો. 2. ગ્રામ વિકાસ સાથે સંકળાયેલી સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓની મુલાકાત લઈ ગ્રામ વિકાસમાં તેમની ભૂમિકા તપાસવી.
Reference Books સંદર્ભગ્રંથો :	<ol style="list-style-type: none"> 1. ભારતમાં ગ્રામ વિકાસ પ્રો.એ.જી.શાહ તથા પ્રો. જે.કે .દેવે અનડા પ્રકાશન- અમદાવાદ. 2. ભારતમાં ગામ વિકાસના સામાજિક પાસા - એ.જે. શાહ અને જે. કે.દેવે અનડા પ્રકાશન - અમદાવાદ. 3. ભારતીય ગ્રામ અર્થતંત્ર (વિકાસના પરિપ્રેક્ષ્યમાં) - દિલીપ શાહ - યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ -અમદાવાદ 4. વિસ્તરણ શિક્ષણ ભાગ - 1.2 શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી, અનડા પ્રકાશન - અમદાવાદ. 5. કુદરતી સંપત્તિ વિકાસ - શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી, અનડા પ્રકાશન - અમદાવાદ. 6. ભારતમાં ગામ વિકાસ અને નિયોજન 7. ગ્રામીણ વિકાસ - ડો. પારૂલ જોષી - અનડા પ્રકાશન - અમદાવાદ. 8. પંચાયત પરિચય ગુજરાત - બીપીનચંદ્ર વૈષ્ણવ- નવસર્જન પબ્લિકેશન - અમદાવાદ 9. આધુનિક મેનેજમેન્ટ નવા પ્રવાહો - ધવલ મહેતા - નવભારત સાહિત્ય મંદિર. 10. મેનેજમેન્ટ આધુનિક અભિગમ - ધવલ મહેતા - ભારત સાહિત્ય મંદિર - અમદાવાદ 11. ભારતમાં ગ્રામ વિકાસ બાબુભાઈ અવરાણી, બકુલભાઈ અવરાણી, અનડા બુક ડીપો ગાંધી માર્ગ, અમદાવાદ.
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ :	વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, અવલોકન, પ્રત્યક્ષકાર્યો, સ્વઅભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય
Evaluation Method મૂલ્યાંકનપદ્ધતિ :	<p>Internal Assessment :</p> <p>Internal Assessment : 50 Marks</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. વિકલ્પપસંદકરીલખો.(MCQ) (5 Marks) 2. લેખિતકસોટી (20 Marks) 3. હાજરી (5 Marks) 4. સ્વાધ્યાય (05 Marks) 5. પ્રત્યક્ષકાર્યો (15 Marks) <p>External Assessment : 50 Marks</p> <p>લેખિતકસોટી (35 Marks)</p>

	प्रत्यक्षकार्यो (15 Marks)
--	----------------------------

(M. S. S.)

[Subject code-2309000301030001]

Name of Program and Semester	B.R.S. Semester-1
Course Code	Minor Course ME 101
Course Title	Indian Rural Economics (ભારતીય ગ્રામીણ અર્થતંત્ર)
Credit	4 (Th.) = 4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective Form	Academic Year : 2025 -2026
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	ગ્રામ અભ્યાસના વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામીણ આર્થિક માળખું અને પ્રવૃત્તિઓ, કૃષિ અને આનુષંગિક બાબતો, પ્રશ્નોથી વાકેફ થાય.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1. વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામીણ આર્થિક માળખું અને તેના જુદા જુદા ઘટકોથી પરિચીત થાય. 2. વિદ્યાર્થી ગ્રામીણ આર્થિક પ્રવૃત્તિઓ કૃષિ અને આનુષંગિક બાબતોથી પરિચિત થાય. 3. ગ્રામ અર્થતંત્રના પ્રશ્નો જેવા કે વસ્તી, ગરીબી, દેવા અને ગ્રામ મજૂરી વિશેની જાણકારી તેમજ સમજ કેળવે.
Course Outcomes અભ્યાસક્રમના પરિણામો	વિદ્યાર્થી ગ્રામીણ અર્થતંત્ર તેમજ અર્થતંત્રના પ્રશ્નોથી વાકેફ થઈ તેના નિવારણ માટે ગ્રામીણ સમુદાયના લોકોને મદદરૂપ બનશે.
Pre - requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામીણ આર્થિક કૃષિ અને આનુષંગિક પ્રવૃત્તિઓ તેમજ પ્રશ્નોથી વાકેફ થાય તે જરૂરી છે.
Course Content અભ્યાસક્રમ	અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક) એકમ -1 અર્થશાસ્ત્રની વ્યાખ્યા, કાર્યક્ષેત્ર અને મહત્વ, ઉત્પાદનના સાધનો, તૃષ્ટીઓ, બજાર, માગ પૂરવઠો, પ્રાથમિક, દ્વિતીય, તૃતીય, ક્ષેત્ર સ્તર અર્થશાસ્ત્રના મૂળભૂત ખ્યાલો. એકમ - 2 આવંકની અસમાનતા, ગરીબી-નિરપેક્ષ અને સાપેક્ષ ગરીબી, વસ્તી અને બેકારી વચ્ચેના આંતર સબંધો.

	<p>એકમ - 3 ગ્રામ અર્થતંત્ર અને તેનું મહત્વ બ્રિટિશ શાસનકાળ દરમ્યાન કૃષિ તંત્ર, સંસ્થાકીય જમીન સુધારણા, તેના અમલ અને અસરકારકતા, ટેકનોલોજી, જમીન સુધારણા અને તેની મર્યાદાઓ.</p> <p>એકમ - 4 ગ્રામ્ય મજૂર - તેના અલગ અલગ જૂથો, તેના આગવા પ્રશ્નો, સ્ત્રી મજૂર, બાળમજૂર, સ્થળાંતરિત મજૂર, બંધવા મજૂર વગેરે.</p> <p>એકમ - 5 ખેત મજૂરોનો પ્રકાર અને તેનું વર્ગીકરણ, દેવાની વ્યાખ્યા, સ્વરૂપો, પ્રમાણસૂત્રોત હેતુઓ વગેરે.</p>
<p>Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. અર્થશાસ્ત્ર આરંભ - પ્રો. બાબુભાઈ સી. પટેલ - સી જમનાદાસની કંપની 2. ભારતમાં ગ્રામ વિકાસ- બાબુભાઈ અવરાણી, અનડા પ્રકાશન - અમદાવાદ 3. શ્રમનું અર્થશાસ્ત્ર - પ્રો. રોહિત શુક્લા 4. ભારતમાં ગરીબી - પ્રો. રોહિત શુક્લા 5. કૃષિ અર્થશાસ્ત્ર - રતિલાલ જેઠાભાઈ પટેલ - અનડા પ્રકાશન - અમદાવાદ 6. વ્યવસાયિક સમાજ કાર્યનાં આધાર સ્તંભ - આનંદીબેન પટેલ વ્યવસાયિક અભિવૃત્તિ પ્રકાશન આંગન ટાવર - અમદાવાદ 8. Extension Education and Rural Development Santha Govind, G.Tamilselvi and other. Agrobias (India) - Jodhpur
<p>Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ :</p>	<p>વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, અવલોકન, સ્વઅભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.</p>

Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ:	Internal Assessment : Internal Assessment : 50 Marks 1. લેખિત કસોટી (25 Marks) 2. વિદ્યાર્થીની હાજરી (05 Marks) 3. સ્વાધ્યાય (10 Marks) 4. વિકલ્પ પસંદ કરી લખો. (MCQ) (10 Marks) External Assessment : 50 Marks લેખિત કસોટી (50 Marks)
--	---

(સાચી જાણ,)
→

[Subject code-2309000301040001]

Name of Program and Semester	B.R.S. Semester-1
Course Code	Multi. Disci. Course (Any One) MDC-101A
Course Title	Farm Management (ક્ષેત્ર વ્યવસ્થા)
Credit	04(Th.)=04
Teaching Per Week	04 Hrs
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective Form	Academic Year : 2025 -2026
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થી ભારતીય કૃષિ વિકાસ વ્યવસ્થાપન, સફળ ખેતી માટેના પાયાના સિદ્ધાંતો, ખેતીની વિવિધ પદ્ધતિઓથી વાકેફ થાય.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1. ભારતીય કૃષિ વિકાસ વ્યવસ્થાપનનો અભ્યાસ કરશે. 2. સફળ ખેતી માટેના પાયાના સિદ્ધાંતો અને વૈજ્ઞાનિક પાસાંઓથી માહિતગાર થાય. 3. ખેતીના પ્રકારથી વાકેફ થાય. 4. ખેતીની વિવિધ પદ્ધતિઓની જાણકારી મેળવે. 5. ક્ષેત્ર સંબંધિત બાબતોની જાણકારી મેળવે.
Course Outcomes અભ્યાસક્રમના પરિણામો	વિદ્યાર્થી ખેતીમાં સફળતા માટે પાયાના સિદ્ધાંતો, વૈજ્ઞાનિક પાસાંઓ, ખેતીના પ્રકાર, ક્ષેત્ર પસંદગી, ક્ષેત્ર આયોજનની જાણકારી મેળવશે.
Pre – requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	વિદ્યાર્થી કૃષિ વ્યવસ્થાપનમાં ક્ષેત્ર આયોજનની જુદી-જુદી બાબતો વિશે જાણકારી મેળવે.
Course Content અભ્યાસક્રમ	1. ક્ષેત્ર વ્યવસ્થા : પ્રસ્તાવના, વ્યાખ્યા, ક્ષેત્ર વ્યવસ્થાના હેતુઓ, ઇતિહાસ, ખેતી વ્યવસાય વિકાસના માર્ગો, ખેતી વ્યવસાય બીજા ઉદ્યોગો કરતા કઈ રીતે અલગ પડે છે, ક્ષેત્ર વ્યવસ્થાના પ્રશ્નો, ક્ષેત્ર વ્યવસ્થાના આર્થિક સિદ્ધાંત વગેરે. 2. ખેતીના પ્રકાર : પ્રસ્તાવના, ખેતીના પ્રકારની વ્યાખ્યા, ખેતીના પ્રકારનું વર્ગીકરણ કરવાની પદ્ધતિઓ, ખેતીના પ્રકાર નક્કી કરતા ઘટકો.

	<p>3. ખેતી પદ્ધતિઓ :</p> <p>કૌટુંબિક ખેતી, મૂડીવાદી ખેતી, સહકારી ખેતી, સહકારી ખેતી મંડળીઓના પ્રકાર, સામૂહિક ખેતી અને સહકારી ખેતી, ગણોત્તિયા ખેતી વગેરે.</p> <p>4. ક્ષેત્રની પસંદગી અને ખરીદી :</p> <p>ક્ષેત્રની પસંદગીમાં ભૌતિક, આર્થિક, સામાજિક અને સૂક્ષ્મ જંતુજન્ય પરિબલો, જમીનની કિંમત આંકવાની પદ્ધતિઓ વગેરે.</p> <p>5. ક્ષેત્ર ઉપર મકાન વ્યવસ્થા :</p> <p>મકાન માટે આયોજન, મકાનની ગોઠવણીને અસર કરતાં ઘટક, ક્ષેત્ર ઉપર જુદાજુદા કદના જરૂરી મકાન વગેરે.</p> <p>6. ક્ષેત્ર આયોજન :</p> <p>ક્ષેત્ર આયોજન, ક્ષેત્ર પરના રસ્તા અને વાડ, ખંડ વિશે સમજ, રસ્તા, રસ્તાની વિશિષ્ટતા, રસ્તા પરના વૃક્ષો અને તેનું સંરક્ષણ, ક્ષેત્ર વાડ, તેના પ્રકાર વિશે વિગતે સમજ વગેરે.</p>
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :	<p>1. ક્ષેત્ર વ્યવસ્થા અને ખેતી હિસાબ - શ્રી સી.એચ. પટેલ અને શ્રી પી.પી. વિહોલ, યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ - અમદાવાદ</p> <p>2. કૃષિ ઇજનેરી - શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી, અનડા પ્રકાશન - અમદાવાદ</p> <p>3. કૃષિ ગોવિદ્યા સામાયિક - આણંદ કૃષિ વિશ્વ વિદ્યાલય, આણંદ.</p> <p>4. એગ્રી. સાયન્સ - શ્રી એમ.ટી. મહેતા</p> <p>5. એગ્રી. સાયન્સ - પુષ્પેન્દ્રકુમાર કરહાના</p>
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ :	વ્યાખ્યાન, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, જૂથચર્ચા, સ્વઅભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ :	<p>Internal Assessment :</p> <p>Internal Assessment : 50 Marks</p> <p>1. લેખિત કસોટી (25 Marks)</p> <p>2. વિદ્યાર્થીની હાજરી (05 Marks)</p> <p>3. સ્વાધ્યાય (10 Marks)</p> <p>4. વિકલ્પ પસંદ કરી લખો. (MCQ) (10 Marks)</p> <p>External Assessment : 50 Marks</p> <p>લેખિત કસોટી (50 Marks)</p>

(Signature)

[Subject code-2309000301040002]

Name of Program and Semester	B.R.S. Semester-1
Course Code	Multi. Disci. Course (Any One) MDC-101/B
Course Title	RURAL DEVELOPMENT (ગ્રામ વિકાસ)
Credit	04(Th.)=04
Teaching Per Week	04 Hrs
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective Form	Academic Year : 2025 -2026
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થી ગ્રામ વિકાસ, તેના માપદંડો અને ગ્રામ વિકાસમાં સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓનો ફાળા વિશે જાણકારી મેળવે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1. વિદ્યાર્થીઓ ભારતનું ગ્રામ વિકાસનું માળખું સમજે. 2. વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસની જરૂરિયાત, તેના મહત્વને સમજે. જેથી, ગ્રામ વિકાસના કાર્યક્રમોને ઉચિત દિશા આપી શકાય. 3. વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસમાં બેંકિંગ નીતિ વિશે સમજ કેળવે. 4. ગ્રામ વિકાસમાં સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓની ભૂમિકા વિશેની જાણકારી મેળવે.
Course Outcomes અભ્યાસક્રમના પરિણામો	1. વિદ્યાર્થી ગ્રામ સમુદાયનો અર્થ, લાક્ષણિકતાઓ સમજશે અને ગ્રામીણ વિકાસના અવરોધક પરિબલોને ઓળખશે. 2. ટકાઉ વિકાસ એટલે શું? તે માટેના આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રયત્નો અને ગાંધીની ગ્રામવિકાસની સમજ વિદ્યાર્થીમાં કેળવાશે. 3. ગ્રામ વિકાસની યોજનાઓ અને કાર્યક્રમોની સમજ કેળવશે. 4. ગ્રામ વિકાસ અને બેંકિંગ નીતિઓ વિશેની સમજ કેળવશે. 5. ગ્રામ વિકાસમાં સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓની ભૂમિકા સમજશે.
Pre – requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	વિદ્યાર્થી ગ્રામ વિકાસની વિભાવના અને ગ્રામ વિકાસ માટેના પ્રયત્નો વિશે જાગૃત થાય. ગ્રામીણ સમુદાયની પાયાની સમજ કેળવી તેના ઉત્થાનમાં સહભાગી બને.
Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ - 1 ગ્રામ-સંકલ્પના 1.1 ગામ - ગ્રામ સમુદાયનો અર્થ અને લાક્ષણિકતાઓ 1.2 ગ્રામ વિકાસ એટલે શું? ગ્રામ વિકાસ શા માટે ? 1.3 ગ્રામીણ વિકાસના અવરોધક પરિબલો એકમ - 2 વિકાસ, ટકાઉ વિકાસ અને તેના ધ્યેયો 2.1 વિકાસનો અર્થ, વિકાસના લાક્ષણિકતાઓ. 2.2 ટકાઉ વિકાસનો અર્થ, વૈશ્વિક પ્રયત્નો, ટકાઉ વિકાસના માપકો,

	<p>ગાંધી વિચારની પ્રાસંગિકતા (પરિચયાત્મક) વગેરે.</p> <p>2.3 ટકાઉ વિકાસના ધ્યેયો (SDG) – UN – 2015 (પરિચયાત્મક)</p> <p>એકમ - 3 ગ્રામ વિકાસ યોજના અને કાર્યક્રમો</p> <p>3.1 ગ્રામ વિકાસની યોજનાઓ અને કાર્યક્રમો.</p> <p>3.2 ગ્રામ વિકાસની કાર્ય નીતિઓ, ગ્રામ વિકાસની કાર્ય નીતિના પ્રકાર.</p> <p>એકમ -4 ગ્રામ વિકાસ અને બેન્કિંગ નીતિઓ</p> <p>1. લીડ બેંક યોજના</p> <p>2. પ્રાથમિકતાવાળા ક્ષેત્રો</p> <p>3. વ્યાજના ભિન્નદરની યોજના</p> <p>4. બેંક ધિરાણનું અન્ય લક્ષ્ય</p> <p>5. બેંક ધિરાણ પ્રક્રિયામાં પરિવર્તન</p> <p>6. ગ્રામીણ ક્ષેત્રોમાં વાણિજ્ય અને બેન્કિંગના વિકાસ માટેની સરકારની નીતિઓ</p> <p>એકમ -5 ગ્રામ વિકાસમાં સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓનો ફાળો</p> <p>મહત્વનો ફાળો, સ્ત્રોતોની સમસ્યા, સીમાકારક મુદ્દો, ચેમ્બર ઓફ કોમર્સનો ફાળો, કાર્યક્ષેત્ર છોડવું અથવા બદલવું, ફેક્ટરીથી અંતર, લોકોની સામેલગીરી, સમસ્યાઓ અને સૂચનો, ગ્રામ વિકાસ માટે વડાપ્રધાનનું ભંડોળ, વિવિધ એજન્સીઓને જોડવાની જરૂરી, ગ્રામવિકાસ માટેના પ્રોજેક્ટો વગેરે.</p>
<p>Reference Books</p> <p>સંદર્ભ ગ્રંથો :</p>	<p>1. ગ્રામીણ વિકાસ - ડો. પારૂલ જોષી - અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ.</p> <p>2. ભારતમાં ગ્રામ વિકાસ - શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી, અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ.</p> <p>3. ગ્રામીણ વિકાસ(હિન્દીમાં) - કટારસિંહ - રાવત પબ્લીકેશન</p> <p>4. ધો.10 પશુપાલન - શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી, અનડા પ્રકાશન - અમદાવાદ.</p> <p>5. વ્યવહારું ગોપાલન - કે.સી. શુક્લ - યુનિ. ગ્રંથ. બોર્ડ, અમદાવાદ</p>
<p>Teaching Methodology</p> <p>શિક્ષણ પદ્ધતિ :</p>	<p>વ્યાખ્યાન, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, જૂથચર્ચા, સ્વઅભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.</p>
<p>Evaluation Method</p> <p>મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ:</p>	<p>Internal Assessment :</p> <p>Internal Assessment : 50 Marks</p> <p>1. લેખિત કસોટી (25 Marks)</p> <p>2. વિદ્યાર્થીની હાજરી (05 Marks)</p> <p>3. સ્વાધ્યાય (10 Marks)</p> <p>4. વિકલ્પ પસંદ કરી લખો. (MCQ) (10 Marks)</p> <p>External Assessment : 50 Marks</p>

	लेખित कसोटी: (50 Marks)
--	-------------------------

रिजि. नं. /

[Subject code -2509000301050001]

Name of Program and Semester	B.R.S. Semester-1
Course Code	Ability Enhancement Course Language AEC - 101
Course Title	Gujarati language proficiency and life skills (ગુજરાતી ભાષા સામર્થ્ય અને જીવન કૌશલ્ય)
Credit	02 (Th.)= 02
Teaching Per Week	02 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective Form	Academic Year : 2025 -2026
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થી ભાષા બોલતા, લખતા અને વાંચતા શીખે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1. વિદ્યાર્થીઓ માતૃભાષા શીખે. 2. વિદ્યાર્થીઓ સાચી રીતે લખતા અને સમજતા થાય. 3. સર્વાંગી વ્યક્તિત્વ વિકાસ થાય.
Course Outcomes અભ્યાસક્રમના પરિણામો	વિદ્યાર્થી વાંચન, લેખનમાં ભાષાનો સચોટ રીતે કાબૂ મેળવશે.
Pre – requisite પૂર્વજરૂરિયાત	વિદ્યાર્થી ગુજરાતી ભાષાને યોગ્ય રીતે જાણે, સમજે અને શીખે.
Course Content અભ્યાસક્રમ	1. શબ્દકોશ જોતા શીખવવું. (અ) સમાનાર્થી શબ્દો (બ) વિરુદ્ધાર્થી શબ્દો (ક) શબ્દ એક અર્થ અનેક 2. નામ, સર્વનામ 3. વિરામચિહ્ન 4. વિચાર વિસ્તાર
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. ગુજરાતી સાર્થ જોડણીકોશ, નવજીવન પ્રકાશન, ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ 2. રૂઢિપ્રયોગ અને કહેવત સંગ્રહ - ભાષા નિયામકની કચેરી, ગુજરાત રાજ્ય, ગાંધીનગર 3. ભગવદ્ ગો.મંડળ (ભાગ- 1 થી 9) સં: મહારાજા ભગવતસિંહ, પ્રવીણ પુસ્તક ભંડાર, રાજકોટ 4. ગુજરાતી વ્યાવહારિક વ્યાકરણ - અરવિંદ ભાંડારી, પિંકી પંડ્યા,

	<p>અરુણોદય પ્રકાશન, અમદાવાદ</p> <p>5. ગુજરાતી શબ્દાર્થકોશ - યોગેન્દ્ર વ્યાસ, અરવિંદ ભંડારી, અરુણોદય પ્રકાશન, અમદાવાદ</p> <p>6. સાહિત્યચન - બાબુ દાવલણપુરા, પાર્થ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ</p> <p>7. ગુજરાતી વ્યાકરણ પરિચય - ડો.બી.સી.રાઠોડ, ડો.પ્રતિભા શાહ, અક્ષર પબ્લિકેશન, અમદાવાદ</p> <p>8. વ્યાકરણ વિમર્શ - ઊર્મિ ધનશ્યામ દેસાઈ, યુનિ.ગ્રંથ. નિ. બોર્ડ, અમદાવાદ</p>
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ:	વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, સ્વઅભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ:	<p>Internal Assessment :</p> <p>Internal Assessment : 25 Marks</p> <p>1. વિકલ્પ પસંદ કરી લખો. (MCQ) (05 Marks)</p> <p>2. લેખિત કસોટી (10 Marks)</p> <p>3. હાજરી (05 Marks)</p> <p>4. સ્વાધ્યાય (05 Marks)</p> <p>External Assessment : 25 Marks</p> <p>લેખિત કસોટી (25 Marks)</p>

(Signature)

[Subject code-2309000301060001]

Name of Program and Semester	B.R.S. Semester-1
Course Code	Skill Enhancement course (SEC-101)
Course Title	Computer Application (કોમ્પ્યુટર એપ્લિકેશન)
Credit	1 (Th.) +1(Pr.) = 2
Teaching Per Week	02 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (Classwork, Exam, Preparation, Holidays etc.)
Effective Form	Academic Year : 2025 -2026
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	Student aware with fundamental knowledge of computer.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	I. Student aware with fundamental knowledge of computer. II. Student gets knowledge of basic term and importance of computer so that it can be Useful in his further study.
Course Outcomes (અભ્યાસક્રમના પરિણામો)	Student gets knowledge of basic term and importance of computer so that it can be Useful in his further study.
Pre – requisite પૂર્વજરૂરિયાત	Student become aware with fundamental knowledge of computer so that it can be Useful in his further study.
Course Content અભ્યાસક્રમ	1. Introduction of computer 1.1.Definitions 1.2.History Characteristics of computer -(A. speed B. accuracy C. memory capacity D. reliability E. continuous work) 1.4. Limitation of computer -(electric power, user, program command) 2. Basic application of computer. 1. Scientific research 2. Business application 3. Entertainment 4. Communication 5. Medicine 6. Engineering 7. Publication 8. Banks. 9. Games 10. Education 11. Accounting 12. Agriculture 3. Component of Computer System:

	<p>3.1 Input devices A. key board B. mouse C. scanner</p> <p>3.2 Central processing unit (CPU) A. Memory unit B. control unit (CU) C. Arithmetical and logic unit (ALU))</p> <p>3.3 Output device A. monitor (VDU, LCD, LED) B. printer (types of printer), C. plotter D. speaker</p> <p>4. Types of computer 4.1 Analog computers 4.2 Digital computer A. micro B. mini . C. main frame D. super computer</p> <p>5. Software 5.1 Application software (word. Excl. Power Point. Tally etc.) 5.2 System software 5.3 Computer language (brief)</p> <p>6. Type of memory 6.1 Internal memory (primary memory) 6.2 External memory (secondary memory) (Floppy disk, hard disk, CD, DVD, pen drive, magnetic tap)</p> <p>7. Virus and Antivirus 7.1 What is Virus? 7.2 Characteristic of Virus. 7.3 Types of Virus. 7.4 How to Enter the Virus. 7.5 How to prevent from the Virus. 7.6 Anti Virus software.</p>
Reference Books संदर्भ ग्रंथो :-	References:- 1. Basic Computer Application – H. B. Bhadka, Dr. N.N. Jani, Dr. G. R. Kulkarni 2. Computer Parichay – Computer Jagat 3. Computer Fundamentals 4. CCC+ -Computer world
Teaching Methodology शिक्षण पद्धति:	Lecture, Group Discussion, Observation, Practical, Self-study, Seminar & Assignment

<p>Evaluation Method</p> <p>मूल्यांकन पद्धति:</p>	<p>Internal Assessment :</p> <p>Internal Assessment : 25 Marks</p> <ol style="list-style-type: none">1. Select the option and Write (MCQ) (05 Marks)2. Written test (10 Marks)3. Attendance (05 Marks)4. Assignment (05 Marks)5. Practical (15 Marks) <p>External Assessment : 25 Marks</p> <p>Written test (25 Marks)</p>
---	--

(निर्देश) म.

Name of Program and Semester	B.R.S. Semester-1
Course Code	Value Added Course (VAC) BGP-101
Course Title	Bhartiya Knowledge System-An Introduction (ભારતીય જ્ઞાન પરંપરા -પરિચય)
Credit	02 (Th.)= 02
Teaching Per Week	02 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective Form	Academic Year : 2025 -2026
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓમાં ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલીના પરિપ્રેક્ષ્યની સમજ, ભારતના મૂળભૂત સત્વનો ખ્યાલ અને પરંપરાગત જ્ઞાનથી પરિચિત થાય.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	<ol style="list-style-type: none"> 1. વિદ્યાર્થીઓ આપણા પરંપરા ગત જ્ઞાન અને તેના ખ્યાલની સમજ કેળવે. 2. વિદ્યાર્થીઓમાં ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલીના પરિપ્રેક્ષ્યની સમજ કેળવાય અને એન વિશે સ્વીકૃતિનો ભાવ કેળવાય. 3. વિદ્યાર્થીઓમાં ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલી પર ચર્ચા, વિચારોનું આદાન-પ્રદાન અને જોડાણ માટે પ્લેટફોર્મ પૂરું પાડવા માટે. 4. સમાજ અને શિક્ષણમાં ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલીઓની સમકાલીન સુસંગતતા અને આવશ્યકતા વિશે જાગૃત કરવા.
Course Outcomes અભ્યાસક્રમના પરિણામો	વિદ્યાર્થીઓમાં ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલીની મૂળભૂત બાબતોની સમજ કેળવાશે . વિદ્યાર્થીઓના સર્જનાત્મક કૌશલ્યને તથા નવીનતમ વિચારોને પ્રેરિત કરશે . વિદ્યાર્થીઓને તેમનો આત્મવિશ્વાસ વધારવામાં મદદરૂપ થશે . વિદ્યાર્થી ખુલ્લા મનથી વિચારતો થશે અને તેની સર્જનાત્મકતામાં વધારો થશે.
Pre – requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	વિદ્યાર્થીના સર્જનાત્મક કૌશલ્ય, આત્મવિશ્વાસ, સર્જનાત્મકતા અને નવીનતમ વિચારોને પ્રેરિત કરવા મદદરૂપ થશે.
Course Content અભ્યાસક્રમ	<p>યુનિટ-01:: ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલી અને પરંપરા</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ભારતના સ્વનો સાક્ષાત્કાર ➤ ગૌરવશાળી ભારત અને તેની જ્ઞાન પરંપરા ➤ ભારતીય સંસ્કૃતિ અને સભ્યતાની મહાયાત્રા ➤ ભારતીય જ્ઞાન પરંપરાનો વિશ્વસંચાર અને વિશ્વને ભારતનું યોગદાન ➤ ભારતમાં જ્ઞાન અને વિજ્ઞાનની ઉજ્જવળ પરંપરાનો આલોખ

યુનિટ-02:: ભારતીય જ્ઞાન પરંપરામાં જીવનદર્શન

- ભારતીય જ્ઞાન પરંપરામાં જીવનદ્રષ્ટિ અને દર્શન
- ભારતીય જ્ઞાન પરંપરામાં નિહીત વિભાવનાઓ
 - ✓ જન્મમરણ, પુર્નજન્મ, કર્મનો સિદ્ધાંત , સુખની અવધારણા , આદર્શજીવન, પુણ્ય-પાપ, મોક્ષ
- ભારતીય જ્ઞાન પરંપરામાં માનવીય સમાજ માટેની દ્રષ્ટિ
- સહઅસ્તિત્વ, ઉપાસનાનું વૈવિધ્ય, પ્રકૃતિ અંગેના વિચાર
- વિશ્વકલ્યાણની ભાવનાથી વસુદૈવકુટુમ્બકમના ઉત્કર્ષ સુધી
- ભારતીય વાંગ્મય અને સમાજની જીવનપદ્ધતિમાં રહેલ જ્ઞાન પરંપરા
- ભારતીય જ્ઞાન પરંપરામાં નિહીત ચાર પુરુષાર્થ
 - ધર્મ
 - અર્થ
 - કામ
 - મોક્ષ

Reference Books

સંદર્ભગ્રંથો :-

1. કપૂર કપિલ, સિંહ અવધેશ (2021). “ઇન્ડિયન નોલેજ સિસ્ટમ વોલ્યુમ-I અને II”, ઇન્ડિયન ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ એડવાન્સ સ્ટડી, શિમલા, એચ.પી.
2. બી. મહાદેવન, “ઇન્ટ્રોડક્શન ટુ ઇન્ડિયન નોલેજ સિસ્ટમ” આઈઆઈએસસી બેંગ્લોર
3. આર.સી.મજુમદાર, “એન્થિયન્ટ ઇન્ડિયા”, મોતીલાલ બનારસીદાસ પબ્લીશર્સ, નવી દિલ્હી, પ્રતમ આવૃત્તિ, વારાણસી, 1952, પુનઃમુદ્રણ 2003.
4. બેશમ એ.એલ.(એડ.), “એ કલ્ચરલ હિસ્ટરી ઓફ ઇન્ડિયા”, નવી દિલ્હી, ઓક્સફર્ડ યુનિવર્સિટી પ્રેસ, 1975
5. શ્રી અરવિંદો, “ધ ફાઉન્ડેશન ઓફ ઇન્ડિયન કલ્ચર”, SABDA, શ્રી અરવિંદો આશ્રમ, પોંડીચેરી 1972 ગુજરાતી ભાષાંતર તરીકે પણ ઉપલબ્ધ છે. “ભારતીય સંસ્કૃતિના પાયા”
6. શ્રી અરવિંદો, “ ઇન્ડિયાસરી બર્થ”, SABDA, શ્રી અરવિંદો આશ્રમ, પોંડીચેરી 1972
7. સ્વામી વિવેકાનંદ, “ભારતમાં આપેલા ભાષણો”, બુક્સલાઈબ્રેરિઆ 2020
8. શરદ હેબાલકર, “ભારતીય સંસ્કૃતિનો વિશ્વસંચાર”, સાહત્ય સાધના ટ્રસ્ટ, અમદાવાદ, 2004
9. શ્રી અરવિંદો અને શ્રી માતાજી, “ચાર તપસ્યાઓ અને ચાર મુક્તિ”, SABDA, શ્રી અરવિંદો આશ્રમ, પોંડીચેરી
10. સ્વામી વિવેકાનંદ, “સપનાઓનું ભારત”, ડાયમંડ બુક્સ, નવી દિલ્હી.
11. બી.એસ.શાહ, “શિક્ષણ ચિંતકોનું શિક્ષણદર્શન”, બી.એસ.શાહપ્રકાશન

	<p>12. વી.એચ.પટેલ, “હિંદુ ધર્મની મહાનતા”, પ્રવીણ પ્રકાશન, રાજકોટ, 2015</p> <p>13. વી.કે.ભટ્ટ, “શ્રી અર્બીન્દોનું તત્વદર્શન”, યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય, ગાંધીનગર</p> <p>14. કાટધરે ઈન્દુમતી, “કુટુમ્બ ઔર કુટુમ્બશિક્ષણ”, પુનરુત્થાન વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ.</p>
<p>Teaching Methodology</p> <p>શિક્ષણપદ્ધતિ:</p>	<p>વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, અવલોકન, સ્વઅભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.</p>
<p>Evaluation Method</p> <p>મૂલ્યાંકનપદ્ધતિ:</p>	<p>Internal Assessment :</p> <p>Internal Assessment : 25 Marks</p> <p>1. વિકલ્પ પસંદ કરી લખો.(MCQ) (05 Marks)</p> <p>2. લેખિત કસોટી (10Marks)</p> <p>3. હાજરી (05 Marks)</p> <p>4. સ્વાધ્યાય (05 Marks)</p> <p>External Assessment : 25 Marks</p> <p>લેખિત કસોટી (25 Marks)</p>